

K R I T I K A I B I B L I O G R A F I J A

DINO PIERACCIONI: *Morfologia storica della lingua greca*. Firenze, Vallecchi editore, 1954, 250 strana, format 13×19, poluplatno, cijena 1800 lira.

Pred kraće je vrijeme povjerila izdavačka kuća Vallecchi istaknutim naučnim radnicima izradu, nizadjela i priručnika za klasične i moderne jezike, koji su namijenjeni u prvom redu nastavi na sveučilištu. I tako se kao prvi svezak u novoj *Collezione filologica, Testi e manuali* pojavila *Morfologia storica della lingua greca* Dina Pieraccionija, učenika i svojevremeno asistenta istaknutoga talijanskog grecista Giorgia Pasqualija.

Kako je autor već u predgovoru naglasio, nije mu bio cilj da dade originalno djelo, koje bi za talijanske prilike nadomjestilo velika djela njemačkih i francuskih stručnjaka, koji obrađuju istu građu. Njega je u prvom redu vodila težnja da studentima, srednjoškolskim profesorima i svakom onom, tko se želi brzo i solidno uputiti u pitanja grčke historijske morfologije, dade po mogućnosti što kraći i lako razumljiv priručnik, na temelju kojega ne će biti teško dalje proširivati znanje iz toga predmeta; ukratko, djelo ima zadatak, da čitaoca osposobi za proučavanje standardnih djela s toga područja (Chantraine, Lejeune, Meillet—Vendryes, Schwyzer i dr.), koja su za početnika preopsežna i teška, jer traže veliko i solidno predznanje, i zato ih student u toku studija, kako praksa pokazuje, rijetko uzima u ruke i većinom poznaje samo po naslovu. Stoga možemo odmah reći, da je autorova zamisao bila sretna, i on ju je s potpunim uspjehom ostvario.

Njemu je prvi i glavni cilj da bude jasan, i zato, kad tumači pojedine pojave, traži samo poznavanje latinskog i grčkog jezika, i to u onom opsegu, što ga je čitalac mogao steći u srednjoj školi. Zato izbjegava što je više moguće primjere iz sanskerta, a kad je ipak prisiljen da se njima služi, onda navodi samo najlakše i najjednostavnije, koji početnika ne će zbuniti ili ga staviti pred teži problem. Tu i tamo navodi i primjere iz modernih jezika, no opet iz onih, za koje pretpostavlja, da su čitaocu najbliži. Primjere za pojedine grčke oblike donosi gotovo isključivo iz najpoznatijih dijalekata, prateći ih najdalje do KOINH.

Pisac izbjegava i svako pitanje tumačenje pitanja iz fonetike i sintakse, a koliko su ona u vezi s morfologijom, stavlja sva takva razjašnjenja u bilješke ispod teksta i odmah citira djelo i autora, gdje će čitalac biti opširnije informiran. Sve te bilješke kao i sami odjeljci u tekstu, koji su štampani vrlo pregledno, a gotovo bez izuzetka obrađuju samo po jedno pitanje, tako su jasni, da ne dopuštaju nikakve dvoumice.

Osobito je važna za početnika „Nota bibliografica“, gdje ne daje samo suh popis djela i autorâ, nego, ukratko, i sva potrebna obavještenja o svakom navedenom djelu, upućujući čitaoca, što u kojem od njih može naći i koju specijalnost obrađuje, a daje i kratku ocjenu djela.

Za početnika će biti korisni i njegovi uvodi u pojedina poglavlja, tako opći uvod, gdje govori o ulozi i rasprostranjenosti grčkoga jezika kroz historiju, o njegovu odnosu prema indo-europ. prajeziku i mediteranskom supstratu, o grčkom alfabetu, o raznim grčkim dijalektima i o tome, koji su od njih bili najvažniji u književnom pogledu. Lijep mu je uvod u grčku deklinaciju, a osobito je važan onaj uz grčki glagol, gdje nastoji da talijanskom čitaocu približi pojam aspekta, koji romanski jezici ne poznaju.

Većih nedostataka to djelo nema, imajući pred očima svrhu, kojoj je namijenjeno. Ima nešto štamparskih griješaka, ali one nisu takve, da bi ometale razumijevanje teksta. Tako na pr. $\kappa\omicron\iota\eta$ $\delta\iota\acute{\alpha}\lambda\eta\kappa\tau\omicron\varsigma$ (η mj. ε) str. 18, Hombert (o mj. u) str. 114, fâbrum (â mj. ä) str. 32, rôsam (ô mj. ô) str. 38, viros (î mj. î) str. 45, sufiks -yes/-yôs (ôs mj. ôs) str. 67, * $\acute{\eta}\delta\iota\upsilon\bar{\alpha}$ (-ôsa mj. oσα) str. 68, $\rho\acute{\eta}\tau\omicron\rho\omicron\varsigma$, $\rho\acute{\eta}\tau\omega\rho\epsilon$ (ω mj. o), $\rho\eta\tau\acute{\omicron}\rho\omicron\upsilon\upsilon$ (nedostaje spiritus asper).

Tu i tamo zbog autorove težnje, da bude što kraći, dolazi do manjih nepreciznosti. Tako na pr. govoreći o akcentu kod o-deklinacije, kaže, da je stabilan u čitavoj toj sklonidbi. Ali zar je tako na pr. kod proparoksitona? Ili, u bilj. 2 na str. 142. tvrdi, da svako \acute{o} dolazi od *sr-; trebalo je napomenuti, da u nekim riječima potječe od *wr-.

Nadalje, prvi primjer, koji navodi za Wheelerov zakon na str. 140. bilj. 3. kod mediopasivnog ptc.-a pf.-a, λελυμένος, nije zgodan, jer osnova s nastavkom nema oblik — u u, kao većina tih participa, nego uuu, budući da je slog -λυ u perfektu kratak. — No takvi su primjeri rijetki.

Autor u principu nerado donosi paradigme, ali je kod toga mogao učiniti i pokoji izuzetak, pa pored nekih drugih, koje je unio, staviti radi preglednosti paradigmu uz t. zv. atičku i stegnutu sklonidbu, a tako isto i kod rodbinskih riječi r-osnova.

Možda bi mu se moglo prigovoriti, da je pojedinim poglavljima posvetio previše ili pak premalo prostora. Prvo vrijedi osobito za priloge i prijedloge, o kojima dosta opširno raspravlja u čitavu jednom poglavlju, a tu građu slični priručnici obično prepuštaju normativnoj gramatici. To isto vrijedi i za neke paragrafe kod brojeva (isp. na pr. § 173). S druge strane, drugi dio knjige, u kojem govori o glagolu, odviše je kratak, tako da u cjelini ostavlja dojam skripata. — Ali i tu je bila u prvom planu autorova želja da obuhvati čitav predmet, a da početnika pri tom oslobodi svih suvišnih detalja.

I konačno nešto, čemu se iskusniji čitalac osobito čudi, t. j. da autor, koji je pokazao toliko talenta i metodičke umještosti, da dosta suhu i tešku građu prikaže na lak i zanimljiv način, nije bio samostalnjiji u stvaranju vlastitih sudova, nego na mnogim mjestima od riječi do riječi slijedi tekst Chantrainove Morfologije.

No uza sve te nedostatke ostaje autorov rad — koliko je bar meni poznato — najprikladniji priručnik za početnika, i stoga mislim, da to djelo treba toplo preporučiti i našim studentima.

B. Glavičić Zadar.

JAN SAFAREWICZ: *Elementy języka greckiego*, 3 izd., Kraków (Biblioteka Studium Slowianskiego Uniwersytetu Jagiellońskiego, ser. C, Nr 2) 1953, str. 97, cijena 13 zlota.

Vrlo koristan priručnik za slaviste! — Program studija slavistike u Poljskoj predviđa i učenje grčkoga jezika u toku jednoga semestra. S tim u vezi autor je odabrao građu, koja će biti najkorisnija i najinteresantnija za spomenutu struku, a obradio ju je tako, da se bez većih poteškoća može svladati u navedenom roku. Djelo u svakom slučaju predstavlja lijep uspjeh autora, jer pruža vrlo potrebnu građu slavistima, a kao pomoćni predmet vremenski ih minimalno opterećuje.

Knjiga je sastavljena od dva organski različita dijela: prvi obuhvaća glasove i imensku i glagolsku fleksiju, gdje će student u sažetu obliku dobiti osnovne pojmove grčke školske gramatike, a to će gradivo moći kasnije utvrditi na vježbama, priloženima na koncu knjige.

U odjeljku o glasovima govori se ukratko o grčkom glasovnom sistemu, o prednostima i nedostacima grčkog alfabeta, a najveća je pažnja posvećena akcentu i naglašavanju pojedinih riječi i grupa riječi (kod enklitika). — U bilješki, na koncu tog odjeljka, prikazane su u nekoliko crta najvažnije promjene pojedinih glasova u grčkom s obzirom na prajezik.

Kod sastavljanja ovakvog priručnika najteži je očito bio problem: što odabrati kao najkarakterističnije iz bogatog područja grčke morfologije, a da student i pored znatno reducirane građe dobije zaokruženu sliku toga predmeta i kako tako odabranu građu prikazati na što shvatljiviji način. Pored toga trebalo je elemente grčke morfologije izdijeli na nivo sveučilišne nastave koristeći se tu i tamo za osvjetljenje pojedinih pojava sredstvima naučne gramatike.

Stoga možemo reći, da je autor svoj posao uglavnom obavio s uspjehom. Velim, uglavnom, zato, što je gotovo nemoguće na nekih tridesetak strana učiniti nešto više, negoli je to učinio autor, jer skućeni prostor nije dopustio, da svi metodički i stručni zahtjevi budu podjednako i u potpunosti zadovoljeni. Pri tom se, dakako, nije moglo ulaziti u detalje i finese grčke morfologije, nego iznesena građa